

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Platform voor
Duurzame
Financiering

Medegefinancierd door
de Europese Unie

WERKCONFERENTIE Samenwerken aan een weerbare landbouw en natuur

DEELSESSIE 2

Weerbare veehouderij bij klimaatverandering

Vrijdag 22 november 2024
Achmea Campus, Apeldoorn

Agenda

A. Verwachtingen

B. Waar staan we nu?

- Esmée Hendriksen & Floor Smorenburg – Ministerie van LNVN
- Dirk-Jan Slotman & Wim van Esch – Achmea Agro

C. Waar willen we naartoe?

D. Hoe komen we daar?

E. Conclusies en acties

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Weerbare veehouderij bij klimaatverandering

Deelsessie werkconferentie
weerbare landbouw en natuur

Programma

1 Introductie hittestress,
stalbranden en natuurrampen

2 Dialoog

3 Acties en wrap-up

Klimaatverandering en de veehouderij

- › Door klimaatverandering neemt de kans toe op (bron: RDA-zienswijze 'Laat dierenwelzijn niet ondersneeuwen'):
 - (Nieuwe dierziekten)
 - Hittestress
 - Natuurrampen
 - Stalbranden
- › Niet alleen impact op de dieren, maar ook grote financiële gevolgen en negatieve maatschappelijke beeldvorming

Hittestress

NATUUR

57 duizend Nederlanders eisen hitteplan voor dieren

Nieuws · 07-11-2022 · leestijd 1 minuten · 106 keer bekeken · bewaren

Schaap in weiland overleden door de hitte, kalf net gered

20 juli om 13:05 · Aangepast 21 juli om 12:14

... voor dieren in de wei is er bij hitte niets geregeld. Dat ... vreed en in strijd met de wet'

Opnieuw beelden van varkens met hittestress bij slachterij Vion

11-08-2022 · leestijd 6 minuten · 4880 keer bekeken · bewaren

NOS Nieuws · Donderdag 17 juni 2021, 06:27

Dierenwelzijnsorganisaties: wetgeving nodig tegen hittestress bij dierenvervoer

Er zijn strengere wetten en voorschriften nodig om het welzijn van dieren te garanderen die op zeer warme dagen worden vervoerd. Dat stellen dierenwelzijnsorganisaties De Dierenbescherming en Eyes on Animals na...

Hitte zorgt voor stress bij dieren: bijna driekwart van koeien heeft geen schaduw in wei

Hitte zorgt voor stress bij dieren: bijna driekwart van koeien heeft geen ...

Niet alleen mensen hebben te lijden onder de brandende zon en aanhoudende droogte, ook dieren hebben last van hittestress. Actieclub Wakker Dier is in Friesland koeien gaan tellen, en daaruit blijkt dat bijna driekwart (71 procent) in de wei geen enkel schaduwplekje krijgt.

Impact hittestress

impact

inzet

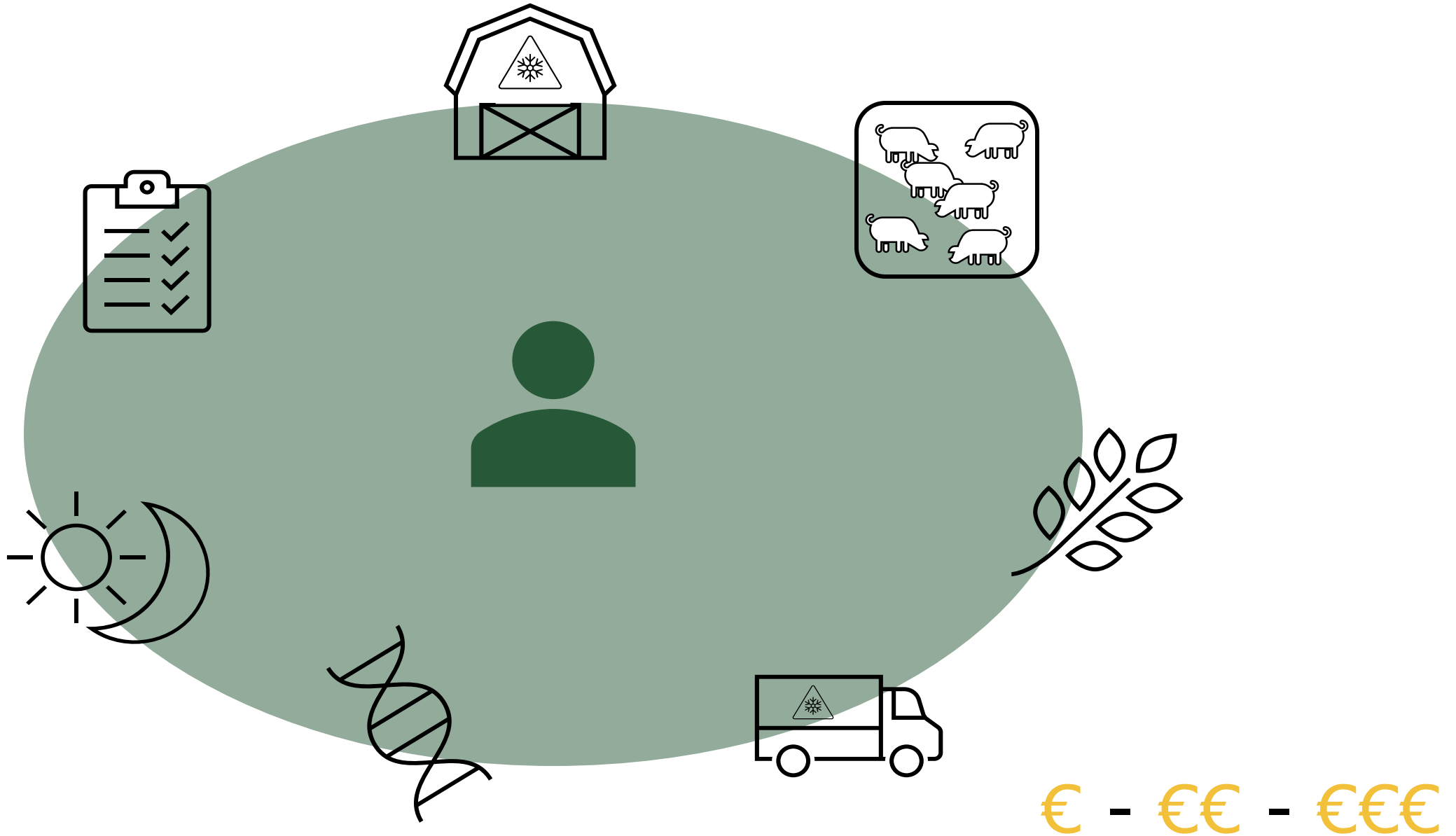
kansen

Wet- en regelgeving

- › Open normen voor de stal, weide, transport en slachthuizen over het voorkomen van hittestress
- › Aantal specifieke normen:
 - Stalklimaat pluimvee
 - Bescherming van schapen, paarden en runderen in de wei
 - Nood- en alarmsysteem en alarmplan voor uitval van kunstmatige ventilatie
 - Diertransporten $\leq 35^{\circ}\text{C}$

Mogelijke maatregelen op bedrijfsniveau

Plan van aanpak voor hittestress bij landbouwhuisdieren

- › Samenwerking tussen LVVN, de NVWA en sectorpartijen
- › Start: 14 april 2022
- › In het plan staan acties met als doel hittestress tot een minimum te beperken in de gehele keten (primair bedrijf, transport en slachterijen)
- › Driejaarlijkse evaluatie en update

impact

inzet

kansen

Plan van aanpak – voorbeelden van acties

- › Doorlopend: Nationaal Plan voor veetransport bij extreme temperaturen
- › Doorlopend: Hittestress Check & Advies Tool
- › Doorlopend: Bedrijfsspecifiek hitteprotocol voor varkens
- › 2024-2025: Kennis op Maat project “beschutting in de wei”
- › 2022-2025: Onderzoek naar de aanpassing van de varkens- en pluimveehouderij aan hittestress

impact

inzet

kansen

Kansen financiële sector en overheid

Financiële sector

- › Risicobeperking: veehouders via financiële producten stimuleren om preventieve maatregelen te nemen
- › Investeren in innovaties, zoals
 - Genetische selectie
 - Veevoeders en additieven
 - Stalaanpassingen
 - Klimaatsystemen
- › Suggesties?

Overheid

- › Via het plan van aanpak voor hittestress in samenwerking met stakeholders blijven werken aan verdere verbeteringen, zoals:
 - Belemmeringen wegnemen
 - Onderzoek en innovatie stimuleren
 - Waar nodig wet- en regelgeving aanpassen
 - Informatievoorziening verbeteren
- › Suggesties?

Voorbeelden van innovaties

 EUROPESE UNIE
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
Mak de groei van de regio's in het kader van de reorganisatie van de Unie op de COVID-19-pandemie.

 OPoost
operatieel programma oost

Kijk voor meer informatie over het subsidieprogramma op: www.op-oost.eu

Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

COOL PLUIMVEETRANSPORT

ontvangt subsidie voor de volgende activiteit(en):

Het project 'Cool Pluimveetransport' ontwikkelt een geconditioneerde trailer voor vee SKU transport. Op deze manier wordt dierenwelzijn en -gezondheid verhoogd tijdens het transport bij extreme temperaturen en worden emissies voorkomen. Partners in het samenwerkingsverband zijn Van Ravenhorst Carrosseriebouw, ManTrans, Aeres en het Poultry Expertise Centre. Tijdens het ontwikkelingstraject wordt onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de trailer en wordt kennis gedeeld over deze ontwikkeling.

Het operationeel programma (OP) EFRO Oost-Nederland is een gezamenlijk subsidieprogramma van de provincies Overijssel en Gelderland en werkt aan structurele versterking van de economie. Oost-Nederland zet de EFRO-middelen in op innovatiestimulering en koolstofarme economie. Het doel is dat meer Oost-Nederlandse MKB-bedrijven meer omzet halen uit nieuwe producten.

Project

HeatSense: Data-driven climate change adaptation in poultry

Climate change, especially heat waves, can negatively impact poultry, now and in the future. This project investigates short- and long-term data-driven solutions for climate adaptation, through the development of an automated cooling system based on bird behaviour and investigation of between-individual heat stress response differences, to assess potential for breeding for heat tolerance.

Flex Air Stall brengt frisse lucht bij de koe in de ligbox

🕒 27 september 2024 📍 Hannover 🏠 Stal 🗨️ reageer

impact

inzet

kansen

Hittestress / dierziekten

- Data is belangrijk (als input voor preventie en mogelijke verzekeringsoplossing). Hoe krijgen we dit voor elkaar?
- Gevolgen exportbelemmeringen?
- Welke dierziekten komen door hittestress?
- Zien wij andere dierziekten naar ons toekomen als gevolg van de klimaatontwikkelingen?
- Recent voorbeeld in USA → parametrische verzekering melkveehouderij; ontwikkelingen volgen
- Onderdeel maken van kwaliteitskeurmerken?

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Stalbranden

NOS Nieuws • Maandag 25 maart 2024, 02:28 • Aangepast maandag 25 maart 2024, 04:37

Duizenden varkens dood bij stalbrand Boekel, verdachte aangehouden

In samenwerking met Omroep Gelderland

NOS Nieuws • Vrijdag 13 september, 08:49

700 biggen omgekomen bij grote stalbrand in Beltrum

ONDERZOEKRAAD VOOR VEILIGHEID

Stalbranden

- Inhoud
- Samenvatting
- Aanbevelingen
- Lijst van afkortingen
- Lijst van begrippen
- 1 Inleiding
- 2 Inzicht in stalbranden
- 3 Acties om de stalbrandveiligheid te verbeteren
- 4 Het effect van maatregelen op de brandveiligheid
- 5 Belemmeringen voor de aanpak van stalbranden

NOS Nieuws • Woensdag 11 oktober 2023, 13:14 • Aangepast woensdag 11 oktober 2023, 15:08

Aanpak stalbranden stagneert, 'veroorzaakt onnodig dierenleed'

De aanpak van stalbranden stagneert en de brandveiligheid van de stallen verbetert niet. Dat stelt de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV). In maart 2021 publiceerde de OVV een rapport met aanbevelingen om het aantal stalbranden terug te dringen. Nu concludeert de raad dat deze grotendeels niet zijn uitgevoerd.

In samenwerking met Omroep Flevoland

NOS Nieuws • Donderdag 25 juli, 04:37 • Aangepast donderdag 25 juli, 16:48

Paarden omgekomen door stalbrand bij pensionstal in Zeewolde

140.000 levend verbrande dieren per jaar: ondanks inspanningen blijven stalbranden een probleem

ACHTERGROND Het aantal stalbranden ligt al tijden rond de veertig per jaar, met veel dierenleed als gevolg. De minister wil de stalbranden in 2026 halveren, maar de trend naar beneden is nog niet ingezet. Onderzoeker Hilko Ellen: 'Het wordt lastig die belofte waar te maken.'

Piet H. de Jong
maandag 5 augustus 2024, 01:47

Op een varkensbedrijf aan Pannenhoeve is in 2018 een grote brand uitgebroken. Vierduizend varkens kwamen om. beeld: ANP

Aanpak van stalbranden

- › Meer extreme weersomstandigheden -> groter risico op een stalbrand
- › Maatregelenpakket (*Onder voorbehoud van besluitvorming minister LNV*):
 - Elektrakeuring en brandveiligheidskeuring
 - Intensivering brandonderzoek
 - Verkenning van mogelijkheden voor het beperken van de omvang van brandcompartimenten in nieuwe stallen
 - Ontwikkeling denkkader brandveiligheid voor stallen:
 - met welke investering behaal je het grootste effect op brandveiligheid
 - Dit denkkader kan gaan dienen als:
 - Achtergrondinformatie voor LNV, voor de eventuele ontwikkeling van regelgeving
 - Hulpmiddel voor marktpartijen (verzekeraars bijv.) en de vergunningverlenende overheid
 - Hulpmiddel voor de veehouderijsector om brandveiligheid inzichtelijk te maken zodat zij hun eigen verantwoordelijkheid hiervoor kunnen nemen
- › Afstemmingsoverleg stalbranden

Kansen financiële sector en overheid

Financiële sector

- › Risicobeperking: veehouders blijven stimuleren preventieve maatregelen te nemen door bijvoorbeeld voorwaarden te stellen aan financiële producten
- › Inzicht in stalbranden blijven bieden via risicomonitor
- › Innovatie stimuleren via pilots
- › Suggesties?

Overheid

- › In samenwerking met stakeholders blijven werken aan het maatregelenpakket voor de aanpak van stalbranden
- › Informatievoorziening/bewustwording sector
- › Suggesties?

impact

inzet

kansen

Stalbranden

- Verzamelen van data om zicht te krijgen op oorzaken
- Zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande wetgeving
- Uitdaging bij bestaande stallen → wellicht fiscale instrumenten ontwikkelen?
- Creëren van bewustwording tav houding en gedrag
- Werkgroep Stalbranden uitbreiden met financiers?
- Innovaties mee mogelijk maken door kennis te delen/gezamenlijke pilots te ontwikkelen?

Natuurrampen

Met deze nieuwe uitvinding moeten ook koeien een overstroming overleven

Annemarie de Wit

28 februari, 06:11 • 3 minuten leestijd

© RTV Utrecht

BINNENLAND, BUITENLAND, KORT, NIEUWS

House of Animals helpt dieren in rampgebied Spanje

AnimalsToday | 11 11 2024 | 0 | 2 min

Het extreme noodweer in Spanje is een ongekende ramp voor mensen en dieren. De overhe voor mensen, maar dieren in het rampgebied zijn vooral aangewezen op dierenwelzijnsorg onvermoeibaar in om gewonde en verlaten dieren te redden. House of Animals wil ze daarl

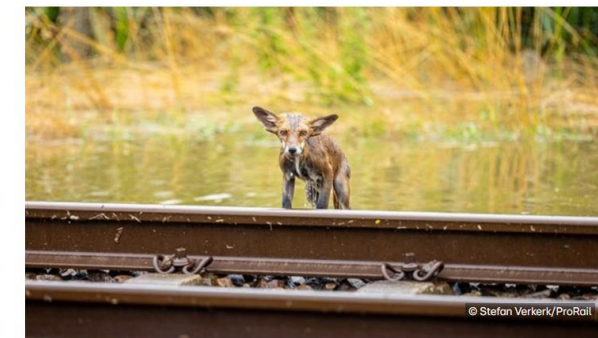

Een boer probeert een koe in veiligheid te brengen na de zware overstromingen in de Canadese provincie British Columbia. © REUTERS

Beelden tonen hoe Canadese boeren eigen koeien moeten redden na zware overstromingen in British Columbia

Dieren in nood door hoog water: 'Redden is bijna niet te doen'

16 juli 2021 - Aangepast: 16 juli 2021

© Stefan Verkerk/ProRail

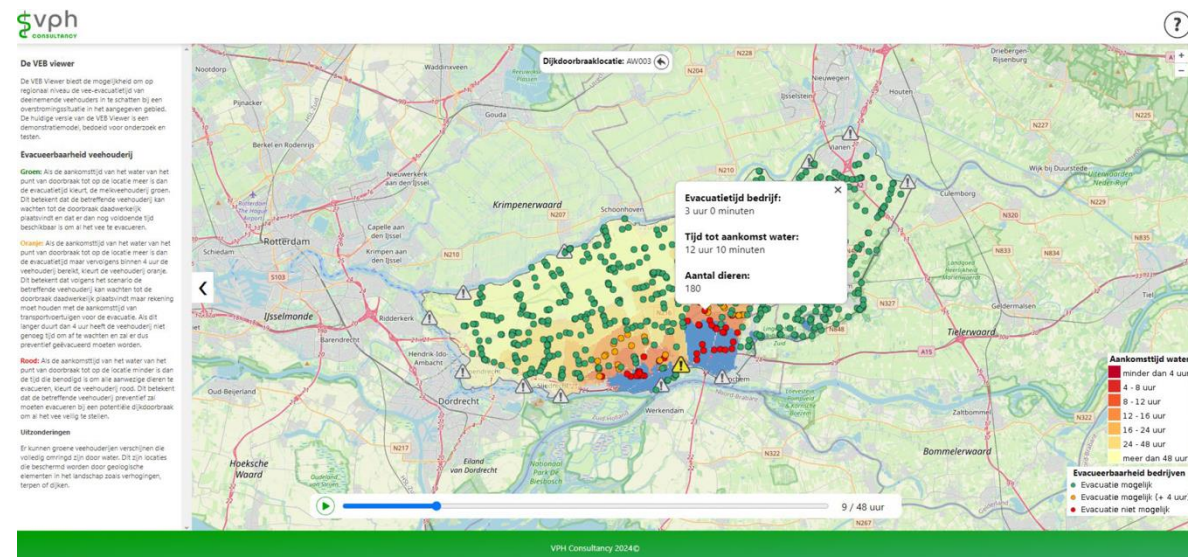
RTL Nieuws

Limburg stroomt over en complete wijken worden geëvacueerd. Niet alleen mensen, ook dieren kunnen op sommige plekken nog maar net hun hoofd boven houden. Organisaties en bezorgde burgers doen er alles aan om de dieren in veiligheid te brengen. Vooral aan het evacueren van de grote grazers in het getroffen gebied hebben zij een zware dobber.

Evacuatie van vee bij natuurrampen

- > De kans op o.a. overstromingen en natuurbranden neemt toe, met gevaren voor dierenwelzijn
- > Voorbereid zijn op een evacuatie van vee bij natuurrampen is cruciaal
- > Planvorming: Leidraad evacueren van vee (2014)
- > Project dieren in rampen
- > 2023: Pilot project evacuatie dieren (VPH Consultancy)
 - Digitaal voorspellingsmodel.
 - Focus: Evacuatie van melkvee bij hoog water in veiligheidsregio's Utrecht en Zuid-Holland-Zuid.
 - Inzicht in de mate van kwetsbaarheid van een veehouderij ten opzichte van een overstroming

Kansen financiële sector en overheid

Financiële sector

- › Duidelijkheid bieden richting veehouders over eventuele financiële compensatie bij (preventieve) evacuatie van vee
- › Suggesties?

Overheid

- › In samenwerking met stakeholders zorgen dat de rollen en verantwoordelijkheden bij een evacuatie duidelijk zijn.
- › Suggesties?

impact

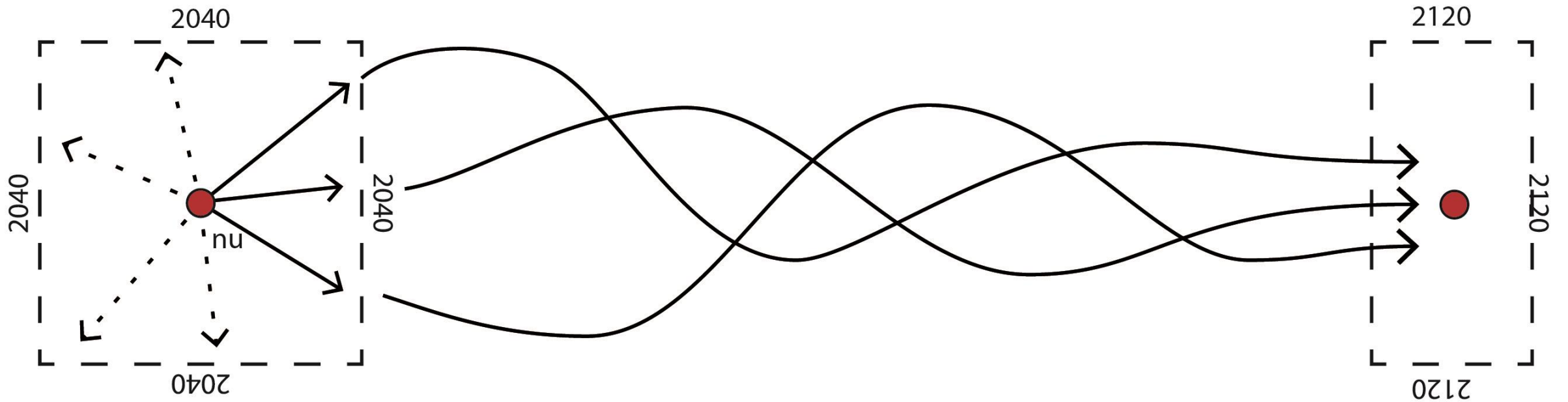
inzet

kansen

Natuurrampen

- Data is belangrijk (als input voor preventieve en mogelijke verzekeringsoplossing)
- Vergoeding van de evacuatiekosten en/of de waarde van omgekomen Dieren bij een natuurramp?
- Hoe organiseren we noodopvang?
- Communicatie/organisatie/capaciteit na een natuurramp?

Dialog – Waar willen we naartoe?

Dialog – Hoe komen we daar?

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Acties en wrap-up

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Platform voor
Duurzame
Financiering

Medegefinancierd door
de Europese Unie

WERKCONFERENTIE Samenwerken aan een weerbare landbouw en natuur

DEELSESSIE 2

Weerbare veehouderij bij klimaatverandering

Hartelijk dank voor je deelname en bijdrage
en graag tot een volgende keer!

info@nextgreen.nl